

Eläinten hyvinvointi ruoantuotannossa

Vekka-hankkeen (2020-2023) tavoitteena oli tunnistaa ruoantuotannon kestävä kehitys mittarit liittyen YK:n asettamiin kestävä kehityksen tavoitteisiin (Sustainable Development Goals, SDG). Tämä tietokortti käsittelee eläinten hyvinvointia vastuullisuuden osa-alueena meijeri- ja naudanlihateollisuudessa.

Hyvinvointi on eläimen subjektiivinen kokemus

Biologisesta näkökulmasta eläimen hyvinvointi tarkoittaa eläimen kokemusta sen fyysisestä ja psyykkisestä olotilasta suhteessa ympäröivien olosuhteiden asettamiin haasteisiin.

Koska kompleksista, yksilön subjektiivista kokemusta ei voida suoraan mitata, yhtä yksittäistä kokonaisuutta eläimen hyvinvoinnin mittaria ei ole olemassa. Hyvinvoinnin eri osa-alueita on mitattava erikseen joko suoraan eläimestä, eläimen pito-olosuhteista tai eläimen pitoon liittyvistä toimintatavoista. Mittaustulosten arvottaminen ja eri osa-alueiden keskinäisten suhteiden määrittäminen on haasteellista ja perustuu ihmisten tekemään tulkintaan.

Ihmisen eläinkäsitys vaikuttaa eläimen hyvinvoinnin määrittelyyn, arvottamiseen ja tavoiteltavaan tasoon. Hyvinvoinnin määrittelyssä voidaan painottaa eläimen terveyttä tai biologista toimivuutta, eläimen luonnollisuutta tai positiivisen tunnetilan kokemusta. Eri henkilöt voivat painottaa hyvinvoinnin eri osa-alueita, mikä voi johtaa erilaisiin tulkintoihin merkittävistä hyvinvoinnin mittareista ja riittävästä tasosta. Vastuullisuusviestinnässä tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa viestitty tieto ei kohta kohdeyleisön tietotarpeiden kanssa.

Tässä tietokortissa olevaan taulukkoon on kerätty kirjallisuudessa ja sidosryhmäkeskusteluissa esille nousseita eläinten hyvinvointiin liittyviä teemoja ja esimerkkejä teemoja kuvaavista mittareista, joita meijeri- ja naudanlihateollisuus voi hyödyntää kuluttajaviestinnässään. Taulukossa ei oteta kantaa eri teemojen tai mittareiden paremmuuteen eläinten hyvinvoinnin mittaamisessa ja arvottamisessa.

Kenen vastuulla on eläinten hyvinvoinnista huolehtiminen

Eläinten hyvinvointi on myös yhteiskunnallinen kysymys, johon vaikuttavat vallitseva eettinen käsitys, tiede, kulttuurilliset perinteet, talous, lainsäädäntö ja politiikka. Eläinten hyvinvoinnista huolehtiminen on suomalaisten mielestä koko elintarvikeketjun vastuulla, kattaen viranomaistoiminnan, teollisuuden, kaupan, tuottajat ja kuluttajat (Eurobarometri 2020).

Halpaa ruokaa tuotetaan monesti eläinten hyvinvoinnin kannalta kalliilla hinnalla. Vähäisempi ja eläimen hyvinvoinnin näkökulmasta laadukkaampien eläinperäisten tuotteiden kuluttaminen olisi vastuullista. On ehdotettu, että eläinperäisten tuotteiden kuluttamiseen sovellettaisiin koe-eläintieteestä tuttua 3 R:n periaatetta: vähentäminen (Reduction), laadun parantaminen (Refinement) ja korvaaminen (Replacement).

Nautojen hyvinvointi Suomessa

Suomalaisessa eläintuotannossa voidaan tunnistaa yleisiä vahvuuksia, mm. lainsäädännön, valvonnan, eläinterveydenhuollon ja eläinterveyden osalta. Kehitettävää kuitenkin on mm. kasvatusolosuhteissa, liikkumisen rajoittamisen vähentämisessä ja ulkoilumahdollisuuksien lisäämisessä.

Suomalaisen naudanlihan kulutuksen kotimaisuusaste on noin 80 %. Kun eläinperäisiä tuotteita tuodaan Suomen ulkopuolelta, on ajateltava myös sellaisia eläinten hyvinvointikysymyksiä, jotka eivät ehkä ole merkityksellisiä suomalaisessa kontekstissa (esimerkiksi kasvunestojien käyttö, lypsyrotuisten sonnivasikoiden lopettaminen heti syntymän jälkeen ja häntien ty pistäminen).

Vastuullisuus syntyy kokonaisuuden tasolla

Eläinten hyvinvoinnin suhde muihin vastuullisuuden osa-alueisiin on osin ristiriitainen. Hidaskasvuisten rotujen kasvattaminen turvaa eläimille paremman terveyden, mutta pidentää kasvatusaikaa, lisäten rehun kokonaiskulutusta ja suurentaen hiilijalanjälkeä. Eläinten hyvinvoinnin parantaminen edesauttaa ihmisten työhyvinvointia, mutta aiheuttaa kustannuksia. Toisaalta eläinten hyvinvointia edistävät valinnat voivat edistää myös muuta vastuullisuutta. Esimerkiksi laidunnus parantaa samalla eläinten hyvinvointia ja ylläpitää suomalaisissa olosuhteissa biodiversiteettiä. Toimijat joutuvat tasapainottelemaan, mitkä ratkaisut ovat kokonaisuuden kannalta parhaita.

Eläinten hyvinvointi liittyy SDG tavoitteisiin

Eläinten hyvinvointia ei suoraan mainita YK:n kestävän kehityksen tavoitteissa, vaikka eläinten hyvinvointi liittyy niihin. Eläinperäistä ravintoa käytettäessä selkeimmät yhteydet eläinten hyvinvoinnin ja SDG tavoitteiden väliltä löytyy tavoitteista 2 (ei nälkää), 3 (terveyttä ja hyvinvointia), 12 (vastuullista kuluttamista), 14 (vedenalainen elämä) ja 15 (maapäällinen elämä). On myös pohdittu sitä, pitäisikö vastuullisuustavoitteet laajentaa kattamaan ainakin osa eläinkuntaa. Pitäisikö siis eläimille taata oikeus samoihin päämääriin kuin ihmisille, niin että eläimillä olisi itseisarvo. Onpa jopa ehdotettu, että lisättäisiin 18. tavoite, joka käsittäisi ainoastaan eläinten hyvinvoinnin.

Taulukko: Eläinten hyvinvointiin liittyviä teemoja ja niitä kuvaavia suoraan eläimestä, pito-olosuhteista ja toimintatavoista mitattavia mittareita. Teemat on jaoteltu eri näkökulmien mukaisesti. Huomaa että teemoilla voi olla kytköksiä myös muihin näkökulmiin.

Näkökulma	Hyvinvoinnin teema	Mittareita lypsykarjalle ja lihanaudoille
Eläimen itseisarvo	Eläinten määrä	<ul style="list-style-type: none"> Lypsylehmien lukumäärä, teurastettujen nautojen lukumäärä
	“Ei-toivottujen eläinten” kohtelu	<ul style="list-style-type: none"> Esim. lypsyrotuiset sonnivasikat
	Hävikki	<ul style="list-style-type: none"> Kuolleisuus kasvatuksen aikana, teurashylkäykset, valmistushävikki
Biologinen toimivuus	Jalostus	<ul style="list-style-type: none"> Jalostusohjelman käyttö, sisäsiittoisuuden välttäminen, perinnöllisten- ja tuotantosairauksien ennaltaehkäisy, eläinten resilienssin edistäminen
	Ruokintakäytännöt	<ul style="list-style-type: none"> Laadukas ternimaito, riittävä maitojuotto, riittävä karkearehu, rehun raaka-aineet
	Veden saanti	<ul style="list-style-type: none"> Jatkuvasti saatavilla oleva puhdas vesi, sopiva juomalaitteen tyyppi, riittävä veden virtaus
	Ennaltaehkäisevä terveydenhuolto	<ul style="list-style-type: none"> Terveydenhuoltojärjestelmä (esim. Naseva), säännöllinen sorkkahoito, tautisuojaus, eri tiloilta tulevien eläinryhmien sekoittaminen
	Terveys ja lääkintä	<ul style="list-style-type: none"> Sairauksien esiintyvyys, lääkitsemiskäytännöt (ml. antibioottien käyttö), kasvunedistäjät, eläintilojen hygienia
Luonnollisuus	Tuotantojärjestelmä	<ul style="list-style-type: none"> Intensiivinen-, ekstensiivinen- ja luomutuotanto
	Kasvatusolosuhteet	<ul style="list-style-type: none"> Kytkeytyminen kasvattamiseen, pitopaikan lattiamateriaali, kylmä- ja lämpöstressin ennaltaehkäisy
	Liikkumisen helppous	<ul style="list-style-type: none"> Elintilan määrä, kytketty kasvattamiseen, ulkoilumahdollisuus, laidunnus
	Lepäämismukavuus	<ul style="list-style-type: none"> Pehmeän ja kuivan makuualustan saatavuus, epänormaalien makuullemeno- ja ylösnousemislaikekaavojen ilmeneminen
	Sosiaalisen käyttäytymisen toteutuminen	<ul style="list-style-type: none"> Erottaminen emosta, vierihoito, sosiaalisten käyttäytymistarpeiden toteutuminen elämän eri vaiheissa, ryhmäkoko, ryhmän rakenne ja uudelleen ryhmittely
Positiivinen tunnetila	Muiden käyttäytymistarpeiden toteutuminen	<ul style="list-style-type: none"> Käyttäytymistarpeiden toteutuminen elämän eri vaiheissa, epänormaali käyttäytyminen, laidunnus, jälkeläisen hoito, kehonhoito
	Tunnetila	<ul style="list-style-type: none"> Mahdollisuus kokea positiivisia tunnetiloja elämän eri vaiheissa, leikkikäyttäytyminen, oppimiskokemukset
	Ihmisen ja eläimen välinen suhde	<ul style="list-style-type: none"> Ihmisen pelko, negatiiviset käsittelyyn liittyvät kokemukset
	Käsittelykäytännöt	<ul style="list-style-type: none"> Eläinten luontaisen käyttäytymisen huomioiminen käsittelyssä, koulutus eläinten käsittelyyn, sähköpiiskan käyttö
	Kipua aiheuttavat toimenpiteet	<ul style="list-style-type: none"> Kipua aiheuttavien toimenpiteiden välttäminen, nupoutuskäytännöt, kastointi, kivunlievitys
	Kuljetuskäytännöt	<ul style="list-style-type: none"> Elinikäiset kuljetukset ja niiden kesto, teurastamon navetassa yöpyminen, käsittelykäytännöt lastauksessa ja purkamisessa
	Teurastuskäytännöt	<ul style="list-style-type: none"> Käsittely teurastuksen yhteydessä, tainnutusmenetelmä, tainnutuksen onnistuminen, taintumisen varmistaminen
Kokonaisvaltaiset ja hallinnolliset teemat	Eläimen alkuperä	<ul style="list-style-type: none"> Tuonti, alkuperämaan säädökset
	Sopimukset	<ul style="list-style-type: none"> Sopimustuotanto ja siihen liittyvät eläinlajikohtaiset tuotanto-ohjeet, hyvinvointikorvaus ja sen toimenpiteet
	Toiminnan auditointi	<ul style="list-style-type: none"> Eläinsuojelutarkastukset, sopimusehtojen tarkastukset ja neuvonta, ulkopuolisten tekemät tarkastukset, ”hyvinvointimerkki”
	Informaation kulku	<ul style="list-style-type: none"> Ketjuinformaation käyttö eläimen elämään vaikuttavien tahojen välillä, sähköinen terveystietokortti tms. järjestelmä
	Tutkimus ja kehitys	<ul style="list-style-type: none"> Panostus eläinystävällisten kasvatusta- ja toimintatapojen kehittämiseen

Johtopäätökset

VEKKA-hankkeessa kävi ilmi, että eläinten hyvinvoinnin viestintä on haasteellista, koska yhtenäinen ja yksiselitteinen eläinten hyvinvoinnin mittaustapa puuttuu ja tästä syystä eri henkilöillä ja tahoilla on erilaisia näkemyksiä ja tietotarpeita eläinten hyvinvoinnin suhteen. Eurobarometrin (2015) mukaan 64 % suomalaisista haluaisi saada enemmän tietoa tuotantoeläinten pito-olosuhteista, joten tiedon tarve on ilmeinen. Ilman omakohtaista kokemusta tuotantoeläimistä asioiden tulkinta tuottajan tai teollisuuden näkökulmasta voi olla haasteellista. Viestinnän onnistumisessa tarvitaan teollisuuden ja kuluttajien vuoropuhelua. Oheiseen taulukkoon kootut eläinten hyvinvoinnin teemat voivat toimia pohjana tälle vuoropuhelulle.

Pito-olosuhteet vaikuttavat paljon eläimen hyvinvointiin.

Eläimen hyvinvoinnin arvioimisessa tulee huomioida eläimen koko elinkaari syntymästä teurastukseen.

Lähteet

Eläintieto: eläinten hyvinvoinnin määritelmä: [Eläinten hyvinvoinnin määritelmä - Eläintieto.fi \(elaintieto.fi\)](http://elaintieto.fi)

[Eurobarometri 2015](#)

[Eurobarometri 2020](#)

Keeling LJ, Tunón H, Olmos Antillón G, Berg CL, Jones, M, Stuardo L, Swanson J, Wallenbeck, A, Winckler C, Blokhuis H. 2019. Animal Welfare and the United Nations Sustainable Development Goals. *Front. Vet. Sci.*

Torpman O, Röcklinsberg H 2021. Reinterpreting the SDGs: Taking Animals into Direct Consideration. *Sustainability* 13: 843. doi.org/10.3390/su13020843

Visseren-Hamakers I J 2020. The 18th Sustainable Development Goal. *Earth System Governance* 3:100047. doi.org/10.1016/j.esg.2020.100047

Welfare Quality: tuotantoeläinten hyvinvoinnin mittaamisjärjestelmä: www.welfarequality.net/en-us/home

Lisätietoja:

Tarja Koistinen, tarja.koistinen@luke.fi
Leena Tuomisto, leena.tuomisto@luke.fi

<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20231127149392>